

REFERAT |KRS| Helse- og sosialstyret (2015-2019) d. 12-04-2016

Mødedato Tirsdag d. 12. april 2016 kl. 14:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Program for møtet.....	3
Godkjenning av protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 08.03.16.....	4
Retningslinjer for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand kommune 2016 - 2020.....	5
Oppfølging av vedtatt handlingsprogram for helse- og sosialsektoren 2016-2019.....	20

Program for møtet

Dato 4. april 2016
Saksnr.: 201600011-17
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
12.04.2016

Godkjenning av protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 08.03.16

Forslag til vedtak

Helse- og sosialstyret godkjenner protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 08.03.16.

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra helse- og sosialstyrets møte 08.03.16

Dato 30. mars 2016
Saksnr.: 201602564-5
Saksbehandler Kim Henrik Gronert

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

12.04.2016
13.04.2016
20.04.2016

**Retningslinjer for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand kommune
2016 - 2020**

Sammendrag

Rådmannen legger frem forslag til endrede retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand kommune gjeldende fra 01.07.16 – 30.09.20. Det foreslås også at retningslinjer for sanksjoner oppheves.

Konkret foreslås det å beholde retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand uendret, dog med de endringer som er nødvendige på grunn av endringer i aktuelle lover og forskrifter. I forkant av sist fornyelse ble det gjort en større gjennomgang av både alkoholpolitikken og retningslinjene. Erfaringene med dagens retningslinjer har vært gode og det er derfor grunn til å beholde hovedlinjene i disse også i den neste perioden.

Videre foreslås det å beholde dagens system med å gjennomgå alle skjenkebevillinger hvert fjerde år ved utløpet av en bevillingsperiode. Søknadsprosessen ved fornyelser forenkles imidlertid vesentlig til i hovedsak å dreie seg om å bekrefte at opplysningene i det gjeldende bevillingsdokumentet fortsatt gjelder samt å fremskaffe oppdatert informasjon fra Enhetsregisteret som dokumenter eierskap og roller i skjenkebedriften.

Når det gjelder salgsbevillinger foreslås det at de ikke gjøres tidsbegrenset, og derved vil det ikke være noe krav om fornyelse hvert fjerde år.

Endringene i gjeldende lovverk hindrer at en viderefører hovedgrepet i prosjektet «Ansvarlig alkoholhåndtering i Kristiansand», hvor en fra kommunens side hadde vedtatt å følge et spor med veiledning fremfor bruk av inndragninger. Ny lov innfører et normert prikkssystem som forutsetter tildeling av prikker ved brudd på alkoholloven. Alle parter i samarbeidet er imidlertid enige om å fortsette samarbeidet innenfor de rammene som loven setter. Innen sommeren 2016 vil en ha avklart premissene for det videre samarbeidet.

Det foreslås å endre nåværende forskrift om salgstider for øl fra forretning i Kristiansand kommune, slik at det vil være mulig å kjøpe alkohol i butikk på valgdagen. Denne endringen vil også ha betydning for Vinmonopolet som etter loven skal forholde seg til kommunale salgstider for alkohol i butikk.

Vilkåret om at salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 kun kan gis til dagligvareforretninger, er av et microbryggeri og enkelte politikere tatt opp i forhold til om det er mulig å endre dagens ordning slik at det gis anledning til salg fra butikk i tilknytning til produksjonslokalene. Dagens ordning foreslås opprettholdt, jf. gjeldende punkt 4 i retningslinjene.

I høringsrunden har det fremkommet at skjenkebransjen ønsker at det skal vurderes å innføre lengre åpningstider om sommeren. Rådmannen foreslår at dagens skjenketider videreføres, dvs. ingen endringer.

Kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger foreslås opprettholdt.

Forslag til vedtak:

1. Retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger for bevillingsperioden 01.07.16 - 30.09.20 vedtas slik de er gjengitt i saksfremstillingens nr. IV.
2. Dagens ordning med å gi skjenkebevillinger som gjelder for 4. år med en fornyelse innen 30.09.20 beholdes, slik at det skal foretas en fornyelsesprosess hvert 4. år.
3. Bevillingssystemet for salgsbevillinger endres slik at salgsbevilling for alkohol gis uten tidsbegrensning (jfr. Fireårsregelen).
4. Forskrift om salgstider for øl fra forretning i Kristiansand kommune endres slik at alkohol kan kjøpes i butikk valgdagen.
5. Forskrift om skjenketider for øl, vin og brennevin, Kristiansand kommune, Vest-Agder endres ikke – dagens skjenketider opprettholdes
6. Vilkåret om at salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1, kun kan gis til dagligvare forretninger beholdes.
7. Kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger opprettholdes.

Tor Sommerseth
Rådmann

Eva Berglund Åsland
Organisasjonsdirektør

Vedlegg:

1. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-08-538> (se kapittel 10)
2. <https://lovdata.no/dokument/NB/forskrift/1998-11-18-1264?q=kristiansand+salgsbevilling+alkohol> (salgstider for øl fra forretning)
3. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1989-06-02-27> (se § 3-7)
4. Høringsuttalelse om øl-utsalg i Kristiansand kommune, ved Petter Nome, direktør, Bryggeri- og drikkevareforeningen
5. Høringsuttalelse fra NHO Agder/NHO Reiseliv Sør-Norge
6. Høringsuttalelse fra Agder politidistrikt
7. Høringsuttalelse fra Kristiansand hotell- og restauranteierforening
8. [http://www.tonsberg.kommune.no/cms/mm.nsf/lupgraphics/Høringsnotat%20%20Salgs%20og%20skjenketider%20i%20Tønsberg%20kommune%202012-2016.pdf/\\$file/Høringsnotat%20%20Salgs%20og%20skjenketider%20i%20Tønsberg%20kommune%202012-2016.pdf](http://www.tonsberg.kommune.no/cms/mm.nsf/lupgraphics/Høringsnotat%20%20Salgs%20og%20skjenketider%20i%20Tønsberg%20kommune%202012-2016.pdf/$file/Høringsnotat%20%20Salgs%20og%20skjenketider%20i%20Tønsberg%20kommune%202012-2016.pdf)
9. <https://lovdata.no/dokument/NB/forskrift/2008-03-12-835> (skjenketider)
10. Kristiansand kommunes «Rusmiddelpolitiske handlingsplan 2015 – 2019» er å finne her: <https://www.kristiansand.kommune.no/globalassets/politikk-og-administrasjon/samfunnsutvikling/planer/rusmiddelpolitisk-handlingsplan-2015-2019.pdf>

Forslagene til retningslinjer har vært ute på høring, og følgende instanser har fått høringsbrevet direkte tilsendt på e-post:

Eksterne høringsinstanser:

Agder politidistrikt v/Politimester, Kirsten Lindeberg, Serviceboks 514, 4605 Kristiansand
Næringsforeningen, v/Anita S. Dietrichsson, Adm. direktør, Postboks 269, 4663 Kristiansand
Kvadraturforeningen, v/Harald Andersen, Postboks 141, 4662 Kristiansand
Arbeidstilsynet, v/Jan Petter Løken, Postboks 4720, 7468 Trondheim
Kristiansand Hotell – og restauranteierforening, Kenneth Johannes Røynås, Kongensgate 69A, 4610 Kristiansand S

Medlemmer av kontrollutvalget for skjenkesaker (som ikke er politikere):

Meny - Ultra, Region Sør v/Edvin Pedersen, Sjølystveien 15, 4610 Kristiansand
NHO Agder – Kristiansand, v/Trond Madsen, Seniorrådgiver, Kjøita 6, 4630 Kristiansand.

Interne høringsinstanser:

Kristiansand kommune, Teknisk, v/Hallvard Auestad, Barn og unges representant;
Serviceboks 417, 4604 Kristiansand
Informasjons- og forebyggingsteamet, v/ Anne Wivestad og Benny Klokkervold, Serviceboks 417, 4604 Kristiansand
Helse- og sosialdirektørens stab, v/ Dagfinn Haarr, kommuneoverlege, Serviceboks 417, 4604 Kristiansand

Dokumentet ble også lagt ut på hjemmesiden til Kristiansand kommune og personer som ønsker å gi sine kommentarer til denne høringen kunne gjøre det ved å sende en e-post til oppgitte e-postadresse.

Det er innkommet merknader fra Bryggeri- og Drikkevareforeningen, Agder politidistrikt, NHO Agder og Kristiansand Hotel- og restauranteierforening. I tillegg er det gjennomført et møte med Informasjons- og forebyggingsteamet, hvor forslaget var gjenstand for drøftelse. Høringsuttalelsene følger saken vedlagt.

Bakgrunn for saken:

I. Innledning

Etter alkoholloven er det bystyret som har myndighet til å gi bevillinger til salg og skjenking av alkohol. Med virkning fra 1. juli 2005 ble alkoholloven § 1-12, om at sakene kun kan delegeres til formannskapet, opphevet. Dette innebærer at de ordinære delegasjonsbestemmelsene i kommuneloven kommer til anvendelse. I møte 6. desember 2006 delegerte bystyret myndighet etter alkoholloven til rådmannen. Rådmannen har videredelegert myndigheten til organisasjonsdirektøren. Det er således organisasjonsdirektøren som har myndighet til å gi bevillinger, og til å sanksjonere ved overtredelse av reglene for salg og skjenking.

Nåværende retningslinjer for bevilling til salg og skjenking av alkohol samt sanksjonsregler ble vedtatt av Kristiansand bystyre 20.06.12, sak nr. 109/12.

Som det fremgår av sammendraget foran, har rådmannen foreslått visse endringer i retningslinjene som bystyret nå bes om å ta stilling til.

II. Oversikt over aktuelle endringer og forslag til endringer

Endringer i alkoholloven § 1-6 (fireårsregelen)

Alkoholloven § 1-6 innebærer at kommunale salgs- og skjenkebevillinger faller bort når bevillingsperioden løper ut hvert fjerde år. Virksomhetene har derfor slik ordningen har vært til nå, måttet søke om ny bevilling for å kunne fortsette salgs- og skjenkevirksomheten. I Stortingets møte 04.12.15, ble Helse- og omsorgsdepartementets Prop. 141 L behandlet. Det ble vedtatt en endring i alkoholloven § 1-6 som innebærer at kommunale salgs- og skjenkebevillinger ikke uten videre må løpe ut etter fire år. Det innføres en unntaksregel som gir kommunen mulighet til å beslutte at alle eller enkelte bevillinger kan videreføres inntil fire nye år uten krav om søknad om ny bevilling. En forutsetning for å fatte et slikt unntak, er at kommunen har foretatt en gjennomgang av alkoholpolitikken etter kommunevalget. Endringen trer i kraft fra 1. januar 2016 slik at kommunene ble gitt muligheten til selv å vurdere om det er behov for å gjennomføre en fornyelsesprosess før 30. juni 2016.

Fordi vedtaket om lovendringen først ble gjort i desember 2015, måtte bevillingsmyndighetene i løpet av høsten ta stilling til om en skulle følge tidligere års praksis. Kommunen valgte å iverksette en fornyelsesprosess med søknadsfrist ved årets utløp, dvs. 31.12.15. Det ble lagt opp til å gjennomføre en fornyelsesprosess, dog med en sterk forenklet versjon av søknadsskjemaet, som i realiteten kun innebar å bekrefte de faktiske forholdene (at opplysningene i gjeldene bevillingsdokument er korrekte) og legge ved en oppdatert bekreftelse fra Enhetsregisteret (dokumentasjon av eierforhold og roller).

Rådmannen mener at en endring av fireårsregelen vil kunne få betydning for organiseringen av arbeidet med salgs- og skjenkesaker. Blant annet har den fullstendige gjennomgangen av alle skjenkebevillinger hvert fjerde år vært et viktig virkemiddel i kommunens innsats for å sikre at man greier å holde useriøse aktører ute av bransjen. Hvis denne gjennomgangen ikke skal finne sted systematisk hvert fjerde år, må det foretas en gjennomgang og lages et annet tilsvarende strukturert opplegg for å sikre seg at alle bevillingshavere blir vurdert og vandelssjekkert jevnlig.

Rådmannen mener at en bør skille mellom salgsbevillinger og skjenkebevillinger. Det vil være relativt uproblematisk å la salgsbevillinger løpe uten fornyelse, mens det er gode grunner til å beholde et opplegg hvor skjenkebevillinger skal fornyes hvert fjerde år.

Hovedargumentet for dette synspunktet om å beholde fornyelsesprosessen hvert fjerde år, er at en gjennomgang av fornyessøknadene som er mottatt de siste månedene, viser at skjenkebransjen ikke er flinke nok til å meddele endringer i eierskap og rollene som daglig

leder, styrer og stedfortreder. Det er en forutsetning for å holde useriøse aktører ute av bransjen, at kommunen til en hver tid er kjent med hvem som rent faktisk har de forskjellige rollene på et skjenkested. Virksomhetenes manglende oppfylning av plikten til å melde endringer, gjør at Rådmannen ikke vil foreslå å gå inn for en løsning som innebærer at alle eller enkelte bevillinger kan videreføres i inntil fire nye år uten krav om søknad om ny bevilling. Det legges imidlertid opp til at en slik fornyelsesprosess skal gjøres forenklet.

Rådmannen vil derfor foreslå at en beholder dagens ordning i forhold til håndteringen av de ulike bevillingene frem til utløpet av denne fireårsperioden.

Endringer i alkoholloven § 1-8 (prikktildelingssystemet)

Prop. 58 L (2014 – 2015) ble behandlet i mai 2015. Det ble vedtatt å gjennomføre endringer i alkoholloven som gir hjemmel for å fastsette standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser (prikktildelingssystemet). Bakgrunnen er Stortingsmelding nr. 30 (2011 – 2012) «Se meg! En enhetlig rusmiddelpolitikk» hvor det gis en beskrivelse av bevillingssystemet for salg og skjenking av alkoholholdig drikk, utfordringsbildet og mulige tiltak.

Alkohollovens § 1-8 andre ledd hvor kommunens tidligere adgang til skjønnsutøvelse ved inndragning var hjemlet, oppheves. Det er i etterkant, med hjemmel i alkoholloven, gjort en endring av forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholforskriften) i form av en forskrift av 26. oktober 2015 nr. 1225 (i kraft 1. jan 2016 og gjelder overtredelser begått fra og med denne dato).

I denne fastsetter Departementet i forskrift nærmere bestemmelser om inndragning av bevillinger etter første og annet ledd, herunder saksbehandlingsregler og standardiserte reaksjoner for ulike typer overtredelser, det vil si en innføring av et normert prikkssystem. Det foreslås med bakgrunn i denne at nåværende retningslinjer for sanksjoner i Kristiansand kommune oppheves, i og med at innholdet i hovedsak nå reguleres i de nye forskriftene og disse som omtalt ovenfor er normerte.

Ansvarlig alkoholhåndtering etter lovendringen:

Innføringen av det normerte prikkssystemet medfører at « Ansvarlig alkoholhåndtering i Kristiansand» ikke kan videreføres i dagens form, hvor et sentralt element har vært fokus på veiledning fremfor sanksjoner. Et normert regelsett vil være i motstrid til metodikken som benyttes i samarbeidsprosjektet «Ansvarlig Alkoholhåndtering i Kristiansand». Kontrollene som kommunen frem til 31.12.15 har foretatt, har etter denne datoen endret seg fra å være av veiledende art til å bli kontroller med fokus på å avdekke brudd på alkoholloven med henblikk på å tildele prikker.

Rådmannen er enig i synspunktene som bransjen har gitt om at samarbeidsrelasjonene som særlig er utviklet de to siste årene må videreføres, og at det er viktig å sikre at man også fremover har en god dialog om hvordan utelivet i Kristiansand skal utvikle seg. Kommunen v/fagansvarlig for bevilling, vil ta et initiativ til nye møter hvor dagens avtale om «Ansvarlig alkoholhåndtering i Kristiansand» justeres slik at innholdet vil være i tråd med den nye lovgivning på området.

Kjøp av alkohol i butikk på valgdagen:

Med virkning fra 1. januar 2015 vedtok Stortinget å oppheve forbudet om salg av alkoholholdig drikk på dager det avholdes valg eller folkeavstemming. Ut fra de signalene administrasjonen har mottatt, foreslås det at regelverket endres slik at det også i Kristiansand skal være mulig å kjøpe alkohol på valgdagen.

Dagens ordning er regulert i «Forskrift om salgstider for øl fra forretning Kristiansand kommune, Vest-Agder» Fastsett av Kristiansand bystyre 18. november 1998 med hjemmel i lov av 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 3-7. I disse forskriftene har man inntatt lovteksten slik den lød før lovendringen (jfr. Tidligere § 3-7, 3.ledd)

Det foreslås at man opphever § 1, b. i nevnte forskrift (se vedlegg nr. 2 for forskriftsteksten). Det vil da være regelen i lovens § 3-7, 3. ledd som gjelder (se vedlegg 3). Når det gjelder § 1a, må den beholdes da den angir at Kristiansand kommune har valgt å avvike fra det som er lovens hovedregel når det gjelder salgstider og bestemt at man skal benytte seg av muligheten til å utvide tiden for salg til det som er angitt som maksimums salgstider i loven.

Vinmonopolets åpningstid må etter alkoholloven følge de kommunale bestemmelser om ølsalg. Dette følger av alkoholloven § 3-4 første ledd, siste setning og alkoholloven § 3-7 annet ledd, siste setning.

Vilkåret om salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1, kun kan gis til dagligvareforretninger:

Kommunen har mottatt signaler fra potensielle aktører og enkelte politikere om at man ønsker en endring i retningslinjenes § 4, som i dag forhindrer etableringen av rene ølutsalg (dvs. at øl utsalg kan foregå i egne utsalg og ikke slik regelen er i dag at slikt salg må foregå i en dagligvareforretning). Det vises her til høringsuttalelsen vedrørende dette fra Bryggeri- og Drikkevareforeningen, som har uttalt seg på vegne av Qvart Ølkompani.

At man i Kristiansand ikke har åpnet for tradisjonelle ølutsalg er et utslag av man har ment at alkoholen får en mindre fremtredende rolle når den er en del av et ellers assortert utvalg av dagligvarer.

Rådmannen oppfatter det politiske flertallet slik at en ikke ønsker «rene» ølutsalg. Dette sammen med de faglige begrunnelsene fra Informasjons- og forebyggingsteamet om at det vil være uheldig å øke tilgjengeligheten for alkohol og formålsparagrafen i alkohollovens § 1-1, 2. ledd (*«Som et ledd i dette, sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.»*), danner grunnlag for å foreslå at dagens ordning beholdes.

Kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger:

Kristiansand kommune har i dag et «Kontrollutvalg for salgs- og skjenkebevillinger». Dette er et utvalg som ikke er lovpålagt. I 2008 valgte Kristiansands bystyre å beholde kontrollutvalget for salgs og skjenkebevillinger, til tross for at alkoholloven ble endret i 2007 og det ikke lenger var lovpålagt.

Utvalget, slik det fungerer i dag, er kun et rådgivende organ. Det vil være saksbehandlerne med delegert myndighet som beslutter.

Det har ikke vært innkalt til møter i utvalget i perioden med prosjektet Ansvarlig Alkoholhåndtering i Kristiansand. Med ny lov om prikkbelastning hvor tildeling av en prikk er et enkelt vedtak som kan påklages fullt ut, med behandling både i et eventuelt kontrollutvalg og senere i formannskapet, har Rådmannen vurdert om en skulle foreslå at kontrollutvalget burde legges ned.

Innspill fra blant annet NHO er tydelig på at det er et ønske om å beholde dette utvalget og det argumenteres for dette i høringsuttalelsen. Man skriver blant annet at man mener at Kontrollutvalget representerer en form for rettssikkerhet gjennom at andre enn dem som er direkte berørt i den enkelte sak gis anledning til å uttale seg om de påviste forholdene – slik at man kan bevare en mer prinsipiell tilnærming til sakene.

Rådmannen foreslår på bakgrunn av innspill at en opprettholder utvalget.

Salgs- og skjenketider:

I høringsrunden har Kristiansand hotell- og restauranteierforening på vegne av bransjen fremmet et ønske om utvidet skjenketid/åpningstid for sommersesongen etter modell fra Tønsberg. De skriver følgende:

«Vi ønsker å søke om utvidet skjenketid i sommerperioden til kl 0300. Dette har de hatt i Tønsberg (hvor vi, både kommunen og foreningen, har hentet mye av vårt gode arbeid fra) i to perioder nå, det vil si hele åtte år! I Tønsberg er sommerperioden definert fra 15 mai til 31 august.»

Det vises til høringsuttalelsen i sin helhet, med vedlegg fra Tønsberg kommune (gjeldende salgs- og skjenketider i Tønsberg, se vedlegg nr. 8).

Rådmannen vil ikke foreslå en endring i «*Forskrift om skjenketider for øl, vin og brennevin, Kristiansand kommune, Vest-Agder*» (se vedlegg nr. 9). Det vises her til erfaringene de siste årene i Kristiansand.

Politiet har i forbindelse med høringsrunden, skrevet at de støtter det synspunktet som fremkommer i høringsnotatet, der en foreslår å opprettholde dagens ordning når det gjelder salgs- og skjenketider.

De nye retningslinjene gjøres gjeldende fra og med 01.07.16:

Alkoholovens § 1-6, 2. ledd om bevillingsperioden angir «*at det kan gis kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer*». Alkoholovens § 1-6, 1. ledd omhandler Vinmonopolet.

Dette innebærer en endring fra slik det var tidligere, hvor den ordinære bevillingsperioden utløp 30. juni året etter at nytt kommunestyre hadde tiltrådt.

Dette løses med at nye retningslinjer foreslås vedtatt å gjelde fra og med 01.07.16 og deretter sendes ut et vedtak til de enkelte skjenkestedene om at nåværende bevillingsdokument forlenges til og med 30.09.16. Det utstedes deretter nye bevillingsdokumenter som gjelder for kommende fireårsperiode fra og med 01.10.16 til 30.09.20.

III. Høringsuttalelser

Nedenfor gis en kort oppsummering av de uttalelsene som er fremkommet under høringen:

Bryggeri- og drikkevareforeningen, på vegne av Qvart Ølkompani:

Uttalelsen gjelder spørsmålet om etablering av rene ølutsalg og påstanden om at «alkoholen får en mindre fremtredende rolle når den er en del av ellers assortert utvalg av dagligvarer.»

Bryggeri- og drikkevareforeningen (heretter BDF) hevder at ideen om at alkoholen er mindre fremtredende i en dagligvarebutikk enn i et rent øl-utsalg bygger på manglende kunnskap om nye utviklingstrekk i ølkulturen i Norge. Med framveksten av et hundretalls småskalabryggerier i Norge, har drikkemønsteret endret seg i positiv retning i store befolkningsgrupper. Det gjelder ikke minst blant ungdom, noe som bekreftes av data fra SIRUS (Norsk institutt for rusmiddelforskning). Det totale alkoholkonsumet blant ungdom er nedadgående. Samtidig har det økende mangfoldet i øllhyllene flyttet fokus fra beruselse og volumkonsum til opplevelse, smaking og nye kombinasjoner av øl og mat. Stadig flere drikker på en hyggeligere, mer ansvarlig måte.

BDF skriver videre:

«De siste årene er vin- og brennevinskonsumet i Norge redusert, mens ølkonsumet er stabilt, noe som gir en reduksjon pr. capita. Samtidig er det en klar dreining fra billigprodukter til dyrere spesialøl, dvs øl som drikkes for smakens, ikke alkoholens skyld.

Vi er overbevist om at det vil tjene alkoholpolitiske mål om lavere totalkonsum og derav mindre misbruk, å fremme denne utviklingen.»

BDF avslutter med å si at det er både alkohol- og næringspolitiske grunner til å åpne for etablering av rene ølutsalg og anbefaler at Kristiansand kommune åpner for dette.

Det vises til høringsuttalelsen i sin helhet.

Agder politidistrikt:

Politiet er opptatt av en organiserer arbeidet med skjenkesaker på en slik måte at samfunnets interesser relatert til aktørenes vandelsmessige forhold blir ivaretatt. Det skisseres opp ulike måter å håndtere dette på.

Politiet uttrykker også ønsker i forhold til innholdet i bevillingsdokumentet, da spesielt at der hvor politiet pålegger vakthold, så ønsker man at det skal fremkomme i bevillingsdokumentet.

Politiet er svært positive til prosjektet «Ansvarlig alkoholhåndtering» Man gir uttrykk for at det er viktig å ivareta de forhold vi mener har bidratt til en positiv utvikling i byens uteliv. Fokus på dialog med bevillingsmyndighet og med bransjen har vært en suksessfaktor, og det er viktig å finne løsninger som kan bidra til å videreføre dette.

Politiet poengterer også viktigheten av tverretattlig samarbeid og er tydelige på at en vil fortsatt være en aktiv medspiller, eksempelvis via SOS-forum (samarbeidsforum om skjenkesaker).

Politiet ser ikke for seg at det skulle være behov for endringer i det fremlagte forslaget når det gjelder alkohol på valgdagen. Når det gjelder diskusjonen rundt dagens ordning med øl i butikk har politiet ikke behov for å kommentere denne problemstillingen. Politiet støtter Rådmannens forslag om ikke å endre salgs- og skjenketidene.

Det vises for øvrig til uttalelsen i sin helhet.

NHO Agder/NHO Reiseliv Sør-Norge:

NHO Agder/NHO Reiseliv Sør-Norge (heretter NHO Agder) innleder med å beklage at nye nasjonale retningslinjer bidrar til at dagens ordning for ansvarlig alkoholhåndtering må endres. Erfaringene fra ordningen i Kristiansand har vært svært gode og tilbakemeldingene fra de involverte bedriftene uten unntak konstruktive.

NHO Agder mener at man ikke lenger behøver å gi en tidsbegrenset bevilling. Dette er en forenkling av regelverket som næringen har vært positiv til. Det er ingen andre næringer som har rammevilkår som i realiteten innebærer at hele grunnlaget for driften må godkjennes hvert fjerde år.

Man beklager at administrasjonen ønsker å videreføre fireårsregelen lokalt og er uenig i begrunnelsen for å gjøre dette. Man poengterer at det er et felles mål å luke ut useriøse

aktører i bransjen. Ingen har sterkere interesse av dette enn de seriøse bedriftene. En videreføring av fireårsregelen er et lite hensiktsmessig tiltak i denne forbindelsen.

NHO Agder er glade for at kommunen signaliserer vilje til fortsatt dialog med bransjen med sikte på å videreføre det gode samarbeidet som har vært etablert innenfor rammene av ansvarlig alkoholhåndtering. Det vil være svært viktig at man lykkes med å bevare mest mulig av den tilnærmingen som har basert seg på samarbeid og veiledning fremfor kontroller som primært har fokus på å avdekke forhold som kan være sanksjonerbare. Dette bør også prege instruksene kontrollørene gis som grunnlag for den kontrollvirksomheten som skal gjennomføres.

NHO Agder er ikke enig i kommunens administrasjon og ønsket om å nedlegge kontrollutvalget for salgs- og skjenkebevillinger. Dette begrunnes i at man mener at Kontrollutvalget representerer en form for rettssikkerhet gjennom at andre enn dem som er direkte berørt i den enkelte sak gis anledning til å uttale seg om de påviste forholdene – slik at man kan bevare en mer prinsipiell tilnærming til sakene.

Det vises til høringsuttalelsen i sin helhet.

Kristiansand hotell- og restauranteierforening:

Kristiansand hotell- og restauranteierforening (heretter KHRF) påpeker viktigheten av samarbeidsrelasjonene og dialogen mellom aktørene (Kommunen, Politiet og bransjen). Dette er unikt bra i Kristiansand og en må sikre at dette fortsetter.

KHRF fremmer ellers et ønske om utvidet skjenketid i sommerperioden til kl. 03:00. Man viser til Tønsberg, som har hatt dette som ordning de to siste periodene, det vil si åtte år. I Tønsberg er sommerperioden definert fra 15. mai til 31. august.

KHRF begrunner ønsket med at man mener det er viktig at dersom Kristiansand skal ha et fortrinn som sommerby må vi kunne tilby «alt vi kan» til våre gjester og turister. Greit nok at Kristiansand først og fremst er en familiedestinasjon, men mange ferierer sammen med vennene sine, eller familie uten barn. Med alle festivalene som er i byen på sommerstid mener vi utvidet skjenketid i en begrenset periode vil være positivt for både bransjen og turistene.

Når det gjelder utfordringer knyttet til en slik utvidelse av skjenketidene så skriver man følgende om voldsproblematikken:

«Et viktig poeng med skjenketidene er vold. Sirius mener at én time utvidet skjenketid kan gi 17% mer vold, mens en time innskrenket skjenketid kan gi 17% mindre vold. I Tønsberg har foreningen brutt ned og sett nærmere på tallene. Der tilsvarer volden 0,1 voldstilfelle mer på fredager og det samme på lørdager (kilde: Ronny Bjune, Tønsberg hotell- og restaurantforening). Vi tror at det på sommerstid vil være mindre vold knyttet til lengre skjenketid enn ellers i året da det både er lysere ute og det er gjerne forbundet med mer «glede» å ha ferie og å se sommeren».

KHRF skriver videre at man skal videreføre «Bry deg» og samarbeidet mot narkotika. En ønsker å være enda mer synlige i dette arbeidet, både på utestedene og i media. Også fokuset på alkoholfrie drinker skal økes og en vil bli enda flinkere og få flere steder med på å tilby gode alkoholfrie drinker.

I tillegg vil man fortsette med bidraget til taxiteltet i julebordsesongen.

Det vises for øvrig til høringsuttalelsen som i sin helhet er vedlagt

Bruk av fargekoder på forslag til nye retningslinjer:

Opplegget i dette høringsbrevet er at en tar utgangspunktet i dagens retningslinjer som i dokumentet fremkommer med svart tekst der hvor det ikke foreslås endringer. **Tekst i dagens retningslinjer som foreslås fjernet fremkommer som rød tekst**, mens forslag til ny tekst fremkommer som blå tekst.

IV. Forslag til nye retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger i Kristiansand kommune for bevillingsperioden 01.07.16 - 30.06.20

1. Innledning

Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Kristiansand kommune legges til grunn for kommunens bevillingspolitikk, og kontrollvirksomheten med denne. Planen skal være beslutningsgrunnlag i den grad ikke annet regelverk er vedtatt.

2. Målsetting

Målsetting for Kristiansand kommunes alkoholpolitikk:

Hovedmålsettinger

- Redusere antall barn og unge som får sin oppvekst preget av voksnes risikofylte alkoholbruk.
- Redusere rusatferd som utsetter andre for risiko og skade.
- Redusere helseskade.

Delmål

- Økt oppmerksomhet rundt risikofylt alkoholbruk.
- Økt oppslutning om alkoholfrie soner.

Målsettingene i Kristiansand kommunes alkoholpolitikk ønsker man å oppnå gjennom tiltak som:

- Redusere gjennomsnittsforbruket av alkohol (målt etter omsetning).
- Redusere hensynsløs rusatferd.
- Hever den gjennomsnittlige debutalderen for alkohol.
- Bevarer og styrker omfanget av alkoholfrie soner.
- Reduserer det totale omfanget av skadevirkninger som følger av risikofylt alkoholbruk.

3. Definisjoner

I retningslinjene legges følgende definisjoner til grunn, jf. forskrift av 8.juni 2005 nr 538 § 1-1:

- a) Alkoholholdig drikk gruppe 1: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- b) Alkoholholdig drikk gruppe 2: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- c) Alkoholholdig drikk gruppe 3: Drikk som inneholder fra og med 22 til og med 60 volumprosent alkohol.

4. Salgsbevilling

- a) Salgsbevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 kan gis til dagligvareforretninger. Med dagligvareforretning menes forretning der den vesentligste del av vareutvalget er dagligvarer som under hele åpningstiden gir et tilfredsstillende og variert tilbud til en vanlig familie. Det er omsetningen av vareslagene som er avgjørende for hvorvidt stedet regnes som en dagligvarebutikk eller som en kiosk. Vareutvalget i hyllene er ikke tilstrekkelig.

- b) Ved eierskifte og fornyelse av salgsbevilling for *alkoholholdig drikk gruppe 1* er det et vilkår at driftskonseptet faller under pkt a).

5. Skjenkebevilling

Tildeling av alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 skjer til foretak som har et rimelig omfang av matservering. Det er viktig å vurdere totalkonseptet, herunder:

- a) Menysammensetningen av mat og drikke, og at det er mulig å få kjøpt mat i den vesentlige delen av åpningstiden.
- b) Alderssammensetningen for de kunder virksomheten henvender seg til.

Bevilling av til skjenking alkoholholdig drikk gruppe 3, gis til foretak som har fått skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2 og som i beskrivelsen av konseptet i hovedsak henvender seg til et voksent publikum (20 år og eldre)

Ved endring av driftskonseptet plikter bevillingshaver umiddelbart å gi beskjed til kommunen og å søke om ny bevilling.

Retningslinjene gjelder for nyetableringer. Foretak som har skjenkebevilling etter eldre regler og driver etter samme konsept som bevillingen ble gitt på, vil kunne få ny bevilling.

6. Virksomheter det ikke gis bevilling til

Med mindre det foreligger særlige grunner gis det ikke skjenkebevilling til:

- a) Virksomheter lokalisert i boligområder. Dette er ikke til hinder for at det kan tildeles skjenkebevilling i bydelen.
- b) Veikroer eller andre virksomheter innrettet for trafikk på land eller sjø.
- c) Virksomheter lokalisert på campingplasser.
- d) Virksomheter lokalisert i områder for barn og unges fritidsaktiviteter.
- e) Virksomheter som ligger i undervisningssentra for barn og unge.

Alkoholfrie soner opprettholdes i alle store byrom og parker, og i publikumsarealer i idrettsarenaer som er åpne for allmennheten. Det kan gjøres unntak fra denne regelen til å gi tillatelse til skjenking av alkohol i forbindelse med kulturarrangementer.

7. Uteservering

Uteservering kan etableres i tilknytning til en utvidelse av allerede eksisterende serverings- og skjenkested eller som egen driftsenhet. Bevillingshaver fastsetter selv dato for skjenking. Før uteserveringen kan skje, må søker dokumentere:

- a) at søker har lovlig adgang til å benytte arealet til uteservering, kopi av leiekontrakt, eller bekreftelse på at arealet ligger på egen grunn.
- b) at plan- og bygningsmyndighetene har godkjent uteserveringen med eventuelle innretninger.
- c) at Mattilsynet har fått endringsmelding.

Tillatelsen gjelder det driftskonsept som er oppgitt i søknaden.

- a) Skjenkearealet på uteserveringen må være klart avgrenset mot det arealet som ikke er skjenkeareal.
- b) Lyden fra musikk, underholdning eller samtale må ikke være slik at det er til vesentlig sjenanse eller ulempe for dem som bor eller oppholder seg ved området hvor uteserveringen foregår. Det vises her til veilederen, Musikkanlegg og helse, IS-0327 fra Helsedirektoratet.

8. Saksbehandlingsregler

Rådmannen eller den han bemyndiger, gis fullmakt til å gi salgs- og skjenkebevillinger for alkohol. Før bevilling gis, skal det innhentes uttalelse fra politiet og sosialtjenesten, og fra andre offentlige etater, blant annet skatte- og avgiftsmyndighetene. Formannskapet er ankeorgan.

9. Dokumentasjonskrav

Etter at det er fattet vedtak om tildeling av bevilling, må bevillingshaver, før bevillingsdokumentet blir utferdiget og bevillingen kan tas i bruk, sende inn følgende dokumentasjon til bevillingskontoret:

- a) Kopi av brukstillatelse fra plan- og bygningsmyndighetene.
- b) Kopi av melding til Mattilsynet etter næringsmiddelovgivningen.
- c) Kopi av registreringsbevitnelse i merverdiavgiftsmanntallet.
- d) Kopi av kvittering for innbetaling av bevillingsgebyr for resterende del av året.
- e) Egenerklæring på at alle ansatte er registrert i arbeidstakerregisteret, og at alle ansatte har lovlige arbeidskontrakter og at det er tegnet yrkesskadeforsikring for alle ansatte.

10. Utestående fordringer til skatte- og avgiftsmyndighetene

Salgs- eller skjenkebevilling kan ikke gis før eventuelle fordringer fra skatte- og avgiftsmyndighetene er brakt i orden, eventuelt at nedbetalingsavtale er inngått. I sistnevnte tilfelle forutsettes det at avtalen overholdes.

11. Vilkår

Salgs- eller skjenkebevilling kan ikke tas i bruk før lovlige vilkår som er satt for tildeling av bevilling er imøtekommet.

12. Reaksjoner ved overtredelse av alkoholloven

Rådmannen, eller den han bemyndiger, gis fullmakt til å avgjøre saker om reaksjon på overtredelser av alkohollovgivningen.

Reaksjoner gis i tråd med forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholforskriften), jf. Kapittel 10.

13. Oppfølging

I slutten av perioden skal det fremlegges en evaluering av om strategiene og forslagene i Rusmiddelpolitisk handlingsplan og retningslinjene har ført til de ønskede resultater. Kontor for skjenkesaker har ansvaret for at en slik evaluering gjennomføres.

14. Kontroll med salgs- og skjenkesteder

- a) Kontroller av salgsstedene skal som utgangspunkt foretas av en kontrollør. Dersom spesielle forhold gjør seg gjeldende, kan kontrollen utføres av to personer.

~~Kontrollvirksomheten ved butikker vil bli intensivert. Spesielt vil det bli fokusert på kontroller ved skoler og andre steder der ungdom treffes.~~

~~Kontroll av salgssteder skal bl.a. omfatte:~~

- ~~• salg til åpenbart berusede personer~~
- ~~• aldersgrensebestemmelsene for kunder som kjøper øl og for betjening som selger~~
- ~~• alkoholholdig drikk-gruppe-I~~
- ~~• salg utover bevillingens omfang~~
- ~~• overholdelse av alkohollovens bestemmelser om intern kontroll~~

- b) Skjenkekontroller skal ~~i utgangspunktet~~ utføres av to personer ~~som sammen~~. Kontrollene vil skje på alle ukedager med hovedvekt på fredager og lørdager.

~~Kontroll av skjenkesteder skal bl.a. omfatte:~~

- ~~• skjenking til åpenbart påvirket person~~
- ~~• aldersgrensebestemmelser for gjester og skjenkepersonale~~
- ~~• skjenketid/åpningstid~~
- ~~• eventuelt forbud mot skjenking~~
- ~~• skjenking utover bevillingens omfang~~
- ~~• overholdelse av alkohollovens bestemmelser om intern kontroll~~
- ~~• skjenkestedets plikt til å føre alkoholsvak og alkoholfri drikk~~
- ~~• forholdet mellom betjeningens antall, gjesteantallet og skjenkestedets beskaftenhet~~
- ~~• om skjenkestedet overholder alkoholreklameforbudet~~
- ~~• generell orden i lokalet~~

- c) Det vises for øvrig til kapittel 10 i «Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.» (alkoholforskriften)

15. Skjenke- og salgstider

- ~~a) Skjenketider for øl og vin settes til kl. 09.00 – 02.00 alle dager.~~
~~b) Skjenketider for brennevin settes til kl. 13.00 – 02.00 alle dager.~~
~~c) Salgstider for vin og brennevin fastsettes av Vinmonopolet A/S.~~

Skjenke og salgstider for alkohol er regulert forskrifter og det vises til følgende forskrifter:

- Forskrift om skjenketider for øl, vin og brennevin, Kristiansand kommune, Vest-Agder (Kristiansand bystyre 12. mars 2008)
- Forskrift om skjenketid for brennevin til sluttende selskaper, Kristiansand kommune, Vest-Agder (Kristiansand bystyre 26. februar 1992)
- Forskrift om salgstider for øl fra forretning Kristiansand kommune, Vest-Agder (Kristiansand bystyre 18. november 1998)

16. Bevillingsperioden

Tildeling av bevilling for alkoholholdige drikkevarer gjelder fra 01.07.16 og frem til 30.09.20, dersom ikke annet er fastsatt i enkeltvedtak, eller bevillingen av andre grunner er falt bort.

V. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget til retningslinjer

Nytt 2. ledd til punkt 12:

Fordi det nye normerte systemet overstyrer nåværende retningslinjer for sanksjoner, foreslås retningslinjene for sanksjoner fjernet og en direkte henvisning til de nye normerte reglene i forskriftenes kapittel 10.

Sletting av punkt 14, a, 3 og 4 setning:

Erfaringene fra sist bevillingsperiode er at de store kjedene har implementert systemer som i stor grad ivaretar kontrollfunksjonene knyttet til slutt på alkoholsalg etter salgstiden, og en ser at det klart fremkommer i butikkjedenes internkontrollsystemer at det skal spørres om alder. Det er ikke mulig for Kristiansand kommune på en effektiv måte å kontrollere dette systematisk. Strategien vil derfor være å øke kontrollene mot bestemte butikker der en eventuelt mottar tips og tilfeldige kontroller uten tips.

Sletting av punkt 14, a, 2. ledd:

Foreslås slettet fordi det ikke korresponderer med reglene i «Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.» (alkoholforskriften) kapittel 10.

Sletting av fire ord i 14, b, 1. ledd:

Ny ordlyd i Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.» (alkoholforskriften), § 9-5, 1. ledd slår fast at det alltid skal være to kontrollører ved kontroll av skjenkesteder. Dette var ikke lovpålagt før.

Sletting av punkt 14, b, 2. ledd:

Foreslås slettet fordi det ikke korresponderer med reglene i «Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.» (alkoholforskriften) kapittel 10.

Nytt punkt 14, c:

Det foreslås inntatt en direkte henvisning til teksten i alkoholforskriften.

Sletting av punkt 15, a, b og c og forslag til ny tekst:

I forbindelse med endringen av salg i butikk, hvor slikt salg nå er tillatt på valgdagen, så man det uheldige i å ha både en forskrift og en tilsvarende tekst i kommunale retningslinjer. Det foreslås derfor at en fjerner den konkrete teksten i retningslinjene og heller henvise til de aktuelle forskriftene.

Nye datoer for bevillingsperioden i punkt 16:

Dette dreier seg om å justere til den nye bevillingsperioden som i denne perioden strekker seg fra 01.07.16 til 30.09.20.

Retningslinjer for sanksjoner i Kristiansand kommune for bevillingsperioden 01.07.12 – 30.06.16 videreføres ikke/oppheves:

Det nye normerte prikktildelingssystemet angir et sanksjonsregime som det ikke er hjemmel for å avvike fra. Det er derfor ikke grunn til å opprettholde et eget sanksjonsregime og det nåværende regelverket foreslås opphevet.

Dato 22. mars 2016
Saksnr.: 201502863-5
Saksbehandler Hilde Engenes

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
12.04.2016

Oppfølging av vedtatt handlingsprogram for helse- og sosialsektoren 2016-2019

Sammendrag

Da bystyret behandlet handlingsprogrammet i desember 2015, ble det vedtatt verbalforslag og noen endringer i rådmannens forslag til handlingsprogram for 2016-2019. Helse- og sosialdirektøren ønsker å forankre oppfølgingen av vedtatt handlingsprogram i helse- og sosialstyret og gjøre særskilt rede for oppfølging av satsingsområder som er sentrale for utviklingen av tjenestetilbudet i perioden.

Forslag til vedtak

Helse- og sosialstyret slutter seg til forslag om hvordan vedtatt handlingsprogram skal følges opp i helse- og sosialsektoren

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Hilde Engenes
rådgiver

Bakgrunn for saken

Da bystyret behandlet handlingsprogrammet i desember 2015, ble det vedtatt verbalforslag og noen endringer i rådmannens forslag til handlingsprogram for 2016-2019. Helse- og sosialdirektøren ønsker å forankre oppfølgingen av vedtatt handlingsprogram i helse- og sosialstyret og gjøre særskilt rede for oppfølging av satsingsområder som er sentrale for utviklingen av tjenestetilbudet i perioden.

Saken inneholder:

1. Oppfølging av verbalforslag
2. Oppfølging av særskilte satsingsområder og budsjettendringer

1. Oppfølging av verbalforslag

Vedtatte verbalforslag følges opp slik det fremgår av oversikten. Merkede forslag kommenteres nedenfor:

Nr.	Kilde	Vedtak	Følges opp	Frist
1.	Budsjettforslag fra Høyre	Administrasjonen bes vurdere å fremme en sak som tar opp en kartlegging av både etablerte og planlagte etableringer av omsorgsboliger. Avstanden mellom boligene og service og omsorgssentrene bør ikke være mer enn 500m- 1 km. Dette av både praktiske, økonomiske og miljømessige hensyn.	Elementene som fremholdes blir vurdert og drøftet i prosjektarbeidet som er igangsatt i forbindelse med etablering av 40 nye omsorgsboliger	Desember 2016
2.	Budsjettforslag AP, SV, Rødt	Det utarbeides en kartlegging og plan for forebygging av selvmord i Kristiansand.	Forslaget behandles i forbindelse med rullering av Plan for psykisk helsearbeid	Desember 2016
3.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Bystyret ber snarest om en sak knyttet til økonomiske konsekvenser av det økte antall flyktninger som kommer til byen. Det bes om et særskilt fokus på mindreårige.	Anmodningssaken om bosetting av flykninger for 2016 og 2017 kommer til politisk behandling i løpet av januar og februar. Her blir de økonomiske konsekvensene drøftet. Politikerne blir jevnlig orientert om flykningssituasjonen i kommunen.	Februar 2016
4.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Det fremmes en sak om rapporteringsrutiner og evaluering av tilskudd til frivillige organisasjoner, foreninger og lag. På basis av dette gjøres en enkel gjennomgang av hver enkelt organisasjon som får tilskudd fra kommunen. Denne legges til grunn for en vurdering av fremtidige tildelinger med virkning fra 2019.	Det legges frem en skisse for saksbehandling og fremdrift for videre håndtering av evaluering. Skissen fremlegges i saken til helse- og sosialstyret vedrørende sektorens oppfølging av vedtatt handlingsprogram	Mars 2016
5.	Budsjettforslag H, KrF, FRP,	Bystyret ber om en sak knyttet til økt bruk av	Det fremmes en sak for helse- og sosialstyret som	Juni 2016

	V, PP, SP	aktivitetsleder ved byens sykehjem, som et prøveprosjekt ved 2 sykehjem.	vurderer mulighetene for økt bruk av aktivitetsleder i heldøgns omsorgstilbud. Saken sees i sammenheng med det politiske forslaget om utvidet bruk av frivillige i pleie- og omsorgssektoren. Vurderingene gjøres i sammenheng med rullering av omsorgsplan for Kristiansand kommune. Etablering av prosjekt behandles i forbindelse med rullering av handlingsprogrammet.	
6.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Administrasjonen bes fremme en sak som viser hvordan Kristiansand kommune kan utvide dagens ordning med brukervalg også til hjemmesykepleie, rus, psykiatri.	Kristiansand kommune deltar i et storbyforskningsprosjekt om kjøp av tjenester som vil gi viktig kunnskap på dette området. Helse- og sosialdirektøren vil i saken vedrørende oppfølging av vedtatt handlingsprogram utdype hvordan det arbeides med problemstillinger knyttet til ordning med brukervalg på ulike tjenesteområder	Mars 2016
7.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Bystyret ber om at det i kommunen utredes mulighet for å utvide ordningen med brukerstyrt personlig assistent (BPA), slik at ordningen kan komme til gode flere trengende brukere, selv om disse ikke tilfredsstiller de definerte minstekravene	Helse- og sosialdirektøren vil drøfte disse momentene i en sak som omhandler kommunens praktisering av BPA-ordningen. Saken legges frem for helse- og sosialstyret.	Juni 2016
8.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Det fremmes en sak til HS som viser på hvilken måte idrettslag i større grad kan trekkes inn som aktører i «Frisklivsresept» -arbeidet.	Det fremmes en orienteringssak for helse- og sosialstyret. Saken vil inkludere samarbeid med idrettslag i flere frisklivstilbud, som for eksempel «Aktiv hver dag»	Mai 2016
9.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Det vurderes å kjøpe flere varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA-plasser) hos aktuelle aktører.	Sektoren vil vurdere behov for VTA-plasser på ulike områder og komme tilbake til helse- og sosialstyret med en orientering om dette	
10.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Bystyret ber administrasjonen utarbeide en handlingsplan for utvidet bruk av frivillige i pleie- og omsorgssektoren.	Helse- og sosialdirektøren foreslår i at det lages en sak om sektorens strategiske satsing på frivillighetsarbeid i løpet av 2016. Saken sees i sammenheng med	Desember 2016

			oppdatering av frivillighetsmeldingen. I sak om frivilligsentraler som skal behandles i helse- og sosialstyret 9 feb understrekes behov for å prioritere frivillighet rettet mot eldre.	
11.	Budsjettforslag H, KrF, FRP, V, PP, SP	Bystyret ber administrasjonen oppdatere frivillighetsmeldingen inkludert en handlingsplan.	Helse- og sosialsektoren vil involvere andre sektorer i oppdatering av frivillighetsmeldingen. Planbehovet vil bli vurdert i forbindelse med ny planstrategi for Kristiansand kommune	April/mai 2016

Verbalforslag nr.4:

På bakgrunn av helse- og sosialstyrets tilslutning til administrasjonenes forslag til evaluering av mottakerne av driftstilskudd (Sak 50/15 i helse- og sosialstyrets møte 15.12.2015) og vedtaket om at evalueringen samordnes med verbalforslaget i handlingsprogrammet, anbefaler administrasjonen følgende:

Det foretas først en evaluering av de fire organisasjonene Atrop, Wayback, A-larm og Rio Restart, i tråd med bystyrets vedtak i budsjettbehandlingen 17.12.2014. Dette skjer i løpet av april og resultatet innarbeides i forslaget til handlingsprogram for perioden 2017-2020 hvor søknader om driftstilskudd fra frivillige organisasjoner behandles.

Administrasjonen vil i løpet av mai/juni utarbeide en skisse for et evalueringsopplegg for alle organisasjonene som mottar driftstilskudd. Skissen blir lagt fram for politisk behandling. På bakgrunn av denne vil en foreta en evaluering i løpet av høsten 2016. Administrasjonen ønsker som nevnt i sak 50/15 at denne evalueringen blir gjennomført av en ekstern aktør. En vil i samarbeid med den eksterne aktøren lage et evalueringsopplegg og aktøren vil så gjennomføre evalueringen og levere en vurdering av de ulike organisasjonenes virksomhet. Evalueringsopplegget kan være utgangspunktet til en mal for årlige evalueringer, hvor administrasjonen vil være i en dialog med organisasjonene. Det vil være mulig å etablere en evalueringsstruktur basert på selvrapportering og korte møter, slik at en kan ha årlige oppfølginger i forkant av fristen for neste søknad. Dette gir mulighet for å tilpasse tilskuddet etter organisasjonenes innsats og skape den nødvendige forutsigbarheten for alle parter.

Basert på evalueringen som foretas høsten 2016 og årlige evalueringer og dialog med organisasjonene fremover, vil en ha et grunnlag for forslag om eventuelle endringer i tildelingene i 2019.

Verbalforslag nr.6:

Helse- og sosialdirektøren vil legge frem en sak i juni som viser hvordan sektoren jobber med problemstillinger og faglige analyser som er relevante for å vurdere utvidelse av dagens ordning med brukervalg på flere ulike tjenesteområder. Deltakelsen i storbyforskningsprosjektet om kjøp av tjenester vil være en kilde til kunnskap for kommunen. Administrasjonen vil orientere helse- og sosialstyret nærmere om dette arbeidet i forbindelse med den politiske saken.

Verbalforslag nr.9:

Helse- og sosialsektoren vurderer behovet for VTA-plasser på ulike områder og vil orientere helse- og sosialstyret om dette arbeidet i løpet av høsten 2016.

2. Oppfølging av særskilte satsingsområder og budsjettendringer

I det følgende omtales satsingsområder og budsjettendringer i vedtatt handlingsprogram som er særlig sentrale for utviklingen av tjenestetilbudet i perioden.

- *Midler til omstilling og styrking av omsorgstjenesten*
- *Styrking av sosialhjelpssituasjonen*
- *Styrking av grunnbemanning ved sykehjem*
- *Styrking av sykehjemslegeressurs*
- *Statlige midler til det kommunale rusarbeidet*
- *Satsing på velferdsteknologiske løsninger*
- *Økning av helse- og sosialstyrets tilleggsbevilgningskonto*

Midler til omstilling og styrking av omsorgstjenesten

Administrasjonen vil følge opp den vedtatte styrkingen av omsorgstjenesten ved å sikre utvikling og omstilling på følgende områder:

- Styrking av hjemmebaserte tjenester for å møte den demografiske utviklingen
- Lærings- og mestringstiltak
- Forebyggende hjemmebesøk
- Telemedisinsk sentral og digital velferdsteknologi
- Økning av ergoterapitjenesten til barn
- Styrking av bemanning ved Storebølgen
- Rekrutteringstiltak
- Behov for nye utviklingstiltak i perioden, innenfor forebygging og rehabilitering

Styrking av sosialhjelpssituasjonen

Administrasjonen vil følge opp den vedtatte styrkingen av sosialhjelpssituasjonen ved å sikre ressursinnsats på følgende områder som er identifisert i sosialhjelpsanalysen:

- Integreringsarbeidet styrkes gjennom å fordele mer ressurser enn tidligere til lønns- og driftsutgifter i avdelinger som betjener målgruppen
- Integreringsarbeidet styrkes gjennom målrettet og koordinert arbeid på tvers av sektorer, som en del av oppfølgingen av sosialhjelpsanalysen
- Helse- og sosialsektoren styrker oppfølgings- og veiledningsarbeidet tilsvarende omlag 3 stillinger i perioden, rettet mot målgrupper som sosialhjelpsanalysen har identifisert
- Helse- og sosialsektoren viderefører Jobbskolen som er et hovedvirkemiddel i NAVs arbeid rettet mot unge 18-25 år
- Helse- og sosialsektoren finansierer fortsatt deler av underskuddet på sosialhjelp gjennom perioden med en større andel av integreringstilskuddet enn beregningsutvalgets gjennomgang skulle tilsi

Styrking av grunnbemanning ved sykehjem

Det er vedtatt å styrke grunnbemanningen ved sykehjem med 1 mill.kr årlig fra 2016.

Administrasjonen ser styrkingen i sammenheng med vedtaket fra handlingsprogrammet for 2015-2018 og legger helse- og sosialstyrets vedtak fra 21.4.2015 i sak 15/15, til grunn for gjennomføringen:

1. De bevilgede 5 mill kr pr år til økt grunnbemanning skal anvendes til økning i pleiestillinger det vil si sykepleien og helsefagarbeidere på sykehjemmene.

2. Administrasjonen må søke å opprettholde den gode kostnadseffektive driften innenfor pleie og omsorg med tanke på å møte fremtidens demografiutfordringer, mangel på utdannet fagpersonell og tilgjengelige økonomiske ressurser.

Styrkingen fordeles på alle sykehjemmene. Det blir gjort lokale vurderinger hvor en prioriterer økning i stillingsstørrelse og setter fokus på kvalitet med tanke på å sikre etterlevelse av eksisterende rutiner.

Styrking av sykehjemslegerressurs

Sykehjemslegetjenesten er vedtatt styrket med 0,5 mill.kr i 2016 og ytterligere 0,5 mill. kr fra 2017.

I 2016 vil hovedsaken være å frigjøre tid som sykehjemslegene per i dag har båndlagt til henvendelser utenom dagtid, slik at tiden til pasientarbeid ved sykehjemmene økes. Dette gjøres i samarbeid med legevakten ved å opprette fire såkalt «kjørestillinger» som kan kontaktes og rykke ut utenom dagtid. Dette gir økt kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet på ettermiddag, kveld og helg. Legene i disse stillingene vil opparbeide seg bedre kjennskap til beboerne ved de ulike sykehjem enn dagens legevakt, og styrke sin geriatrikompetanse ved å knyttes til fagmiljøet på Valhalla. Med denne ordningen vil dagens sykehjemsleger få frigjort tid til økt tilstedeværelse ved sykehjemmene, opp mot 20% for den enkelte lege.

Styrkingen på 0,5 mill.kr fra 2017 vil benyttes til ytterligere økning av legenes tilstedeværelse på det enkelte sykehjem ut fra plan laget i samarbeid med fagmiljøene.

Statlige midler til det kommunale rusarbeidet

Rammebetingelser for prioritering av midlene

Helse- og sosialsektoren ble styrket med 7, 8 mill.kr til kommunalt rusarbeid over statsbudsjettet. Midlene skal disponeres i henhold til gjeldende planverk på feltet: Rusmiddelpolitisk handlingsplan og handlingsplan for psykisk helsearbeid (2015-2019) og i tråd med regjeringens prioriterte satsingsområder. Disse fremgår av den nasjonale opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2010) St.prop. 15. Regjeringen vil også anvende Brukerplan, som er et verktøy til å kartlegge omfang og karakter av rusproblematikk i kommunene, som grunnlag for satsing og prioritering. Kristiansand kommune gjennomførte undersøkelsen siste gang i januar 2016. Disse resultatene legges også til grunn for prioritering av de statlige opptrappingsmidlene.

Regjeringen ønsker å sikre reell brukerinnflytelse, sikre at personer som står i fare for å utvikle et rusproblem fanges opp og hjelpes tidlig, sikre tilgjengelighet, helhet og kvalitet og bidra til at alle får en aktiv og meningsfull tilværelse. Regjeringens prioriterte områder er: **Bolig, arbeid og aktivitet, tidlig innsats og lavterskeltilbud og økt kompetanse.** Dette sammenfaller i stor grad med vedtatte tiltaksområder i Kristiansand kommunens planer for rus- og psykisk helsefeltet.

Prioritering av statlige midler til tiltak i Rusmiddelpolitisk handlingsplan og handlingsplan for psykisk helsearbeid (2015-2019):

Bolig

I samarbeid med RVT Sør (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) etableres et opplæringsprogram for ansatte i bofellesskap for å øke kompetansen når det gjelder hvordan krenkelser og psykologiske traumer i barns oppvekst påvirker videre utvikling og fungering. Målsetting er å gi ansatte en forståelsesramme og metoder som kan øke kvaliteten i arbeidet og bidra til et faglig likere tilbud til beboerne i de bemannede boligene.

Det er beregnet behov for kompetanseutvikling tilsvarende om lag 0,6 mill.kr

Parallelt med den faglige utviklingen i bofellesskapene vil det bli gjennomført en større evaluering av disse. Evalueringen vil omfatte bofellesskap for rusmiddelavhengige og personer med psykiske lidelser, som er etablert de siste 10-15 årene.

Det er behov for tilbud om rusfri bolig/bomiljø for brukere som kommer ut fra behandling. Kristiansand kommune har fått tildelingsrett til boliger i leiligheter utleid av Filadelfia i kvartal 42. Dette, sammen med utvikling av boligsosialt arbeidet rettet mot personer i rehabilitering vil være en viktig styrking av boligarbeidet rettet mot rusmiddelavhengige.

I tillegg er det behov for mer fleksibel boligsosial oppfølging fra oppfølgingstjenestene til brukere med rusmiddelproblematikk. Arbeidet med å redusere bostedsløshet og bruk av midlertidig bolig, særlig til unge rusmiddelavhengige under 25 år, må styrkes.

Det er behov for å bedre tilgjengelighet til tjenestene for brukere på ettermiddag / kveld og helg. Dette gjelder særlig brukere som trenger hjelp for å kunne bevare et stabilt boforhold, unngå unødvendige innleggelser og trygges ved hjelp av tilgjengelighet også i de perioder hvor resten av hjelpeapparatet har stengt. Dette innebærer turnusordninger og etablering av teamarbeid.

Det er beregnet behov for stillingsressurser og tiltaksutvikling tilsvarende om lag 2,2 mill.kr

Arbeid og aktivitet

Brakerplanundersøkelsen gjennomført i januar avdekket tydelig behov for tiltak rettet mot arbeid og aktivitet, spesielt for brukere som er i aktiv rus. Arbeid og aktivitet er viktige virkemidler i rehabilitering og inkludering. Eksisterende tilbud på dette området har vist god effekt. Det gjelder Arbeidsforberedende tiltak og samarbeidet rundt motivasjonskonseptet ved Portalen (Krikenes Bymisjon). En vil i samarbeid med NAV og andre aktører vurdere også andre muligheter for å tilby et mer variert arbeids- og aktivitetstilbud til målgruppen. Det er særlig behov for å forsterke innsatsen på dette området i arbeidet med beboere i bofellesskap.

Det er beregnet behov for styrking av dette arbeidet tilsvarende om lag 0,7 mill.kr

Tidlig innsats og lavterskeltilbud

Det er avdekket mangel på tilbud til risikoutsatt ungdom i aldersgruppa 16-19 år. Det er behov for forebyggende innsats og tiltak som kan hindre at problemene utvikler seg og blir alvorlige. Det skal i løpet av våren gjennomføres en Ungdataundersøkelse for denne aldersgruppen, også for de som har droppet ut av videregående skole. Denne informasjonen vil bli brukt i forbindelse med utformingen av tiltak.

Det er beregnet behov for styrking av stillingsressurser og tiltak tilsvarende om lag 1,2 mill.kr

Braker- og pårønderarbeidet skal styrkes i perioden, blant annet gjennom økt samhandling og samarbeidsutvikling med pårørende- og brukerorganisasjoner. Pårørende er en viktig ressurs, men har samtidig egne behov. Spesielt er barn av psykisk syke og rusmiddelavhengige en sårbar gruppe som trenger økt forebyggende innsats fra oppfølgingstjenesten i kommunen.

Det er beregnet behov for styrking av dette arbeidet tilsvarende om lag 0,5 mill.kr

Økt kompetanse og kvalitet i tjenesten

Tilskudd til psykologkompetanse har vært et av regjeringens virkemidler for å styrke kvalitet og kompetanse innen psykisk helse, rus, vold og traumefeltet. I følge primærhelsemeldingen vil det fra 2020 bli et lovkrav om psykologkompetanse i kommunene. Oppfølgingstjenesten har i dag 4 kommunale psykologer. For å imøtekomme et lovkrav på området må disse stillingene finansieres slik at de kan fases inn i fast drift.

Det er behov for om lag 1,6 mill.kr til å implementere eksisterende psykologstillinger i fast drift.

Rus- og avhengighetsproblemer hos eldre er et økende problem, men lite påaktet. Det er behov for mer kunnskap og kompetanse om eldres rusvaner og rusproblemer. For å styrke kommunens helse- og omsorgsarbeid rettet mot eldrebefolkningen er det også nødvendig at oppfølgingstjenesten etablerer et arbeid rettet mot eldre som står i fare for å/har utfordringer med sitt rusbruk, i hovedsak alkohol. Det er behov for en stillingsressurs som har kompetanse på dette område og som samarbeider spesielt opp mot hjemmebaserte tjenester.

Det er beregnet behov for styrking av stillingsressurs til dette arbeidet tilsvarende om lag 0,5 mill.kr

Helse- og sosialsektoren vil sørge for å holde helse- og sosialstyret orientert om utviklingen på de prioriterte områdene.

Satsing på velferdsteknologiske løsninger

Det er vedtatt en satsing på velferdsteknologiske løsninger tilsvarende 3 mill.kr fra 2016, med en reduksjon knyttet til forventet effekt på 2 mill.kr fra 2017 og ytterligere 1 mill.kr i 2018 og 2019. Midlene benyttes i de pågående utviklingsprosjektene innenfor velferdsteknologi blant annet etablering av responscenter for digitale trygghetsalarmer, ny trygghetsteknologi og telemedisinske løsninger. Sektoren er avhengig av gode teknologiske løsninger for å møte fremtidens utfordringer. Kostnadene knytte til dette vil øke de nærmeste årene før en er i posisjon til å realisere gevinster. Investerings- og driftsbehov innenfor feltet vil en komme tilbake til i neste års handlingsprogram.

Økning av helse- og sosialstyrets tilleggsbevilgningskonto

Det er vedtatt å øke helse- og sosialstyrets tilleggsbevilgningskonto med 1 mill.kr til tiltak for lavinntektsfamilier, inkludert tilskudd til frivillige organisasjoner. Administrasjonen vil legge frem en egen sak knyttet til forvaltning av tilskuddsmidler i mai/juni.